

Összeállítás: GELENCSEK SÁNDOK

Összeállítás ideje: 1973.

TART.: PÁSTORÉLET KAPOSMENTÉN

4 lap

Földrajzi mutató: KAPOSMENTE

Számmutató: VI,
XVII

PAPÍRIPARI VÁLLALAT

KISKUNHALASI GYÁRA

KELTÁKÖRÖS

ÁTVEZETVE *2 FOTÓEGYES LTK. 2339 - 07 TETÉLE ALÓL

A somogyi pásztorélettel kapcsolatos felderítő kérdőív:

A. hires somogyi pásztorművészettel sokan foglalkoztak már, de mindezekig nem jelent meg olyan néprajzi és gazdaságtörténeti munka, amely részletesebb leírást adott volna a régi állatfajtákról, a velük való bánásmódról, a pásztorok tapasztalatairól, gyógyítási tudományáról, a pásztorok szállásáról, ételéről, ételszerző foglalatosságairól/ orvadászat, halászat, gyűjtögetés pl. gombákat/stb. Egyedül a Zselic disznó tartásáról ismeretes Gönyey Sándornak egy kisebb összefoglalója. /Ethnografia 1933./ Készülő új állandó kiállításunkhoz elengedhetetlen egy kisebb kiegészítő gyűjtés, amelyhez kérjük az önkéntes munkatársaink segítségét is. A gyűjtés megkönnyítésére irtuk ezt a felderítő kérdőívet, amely a téma egyes részleteit tartalmazza csak, de esetleg sokakkal megszerettetik a néprajznak ezt a területét is és részletes feldolgozásra sarkallják. A kérdésre irt válaszokat amennyiben részt kívánnak venni vele az ezévi néprajzi pályázaton három példányba kérjük be. A pályázati összegből a kérdőívek lelkiismeretes kitöltőit is díjazzuk már évek óta, éppugy, mint azokat, akik önállóan és teljességre törekedve dolgoznak fel egy-egy témát. Mivel eddig a sajátos megyei feladatok segítésére alig küldtünk ki kérdőíveket, inkább az országos feladatoknak rendeltük alá gyűjtőhálózatunk tevékenységét is, most kérjük, hogy fokozottabban támogassák ezentúl a sajátos megyénk időszerű néprajzi felméréseit.

1. Élnek-e a községben régi pásztorok, pásztordinasztiák tagjai?
Kérjük ezek nevét, korát, foglalkozási ágát feljegyezni, és hol, mikor szolgáltak/
2. Emlékeznek-e arra, milyenek voltak a régi állatfajták?
a/külsejük?
b/természetük és fő haszonvételük?
Erdei disznó, mangalica, magyar marha, magyar juh stb.
3. Emlékeznek-e arra, hogy a pásztoroknak állandó külső szállása lett volna? Ha igen, akkor részletes leírást kérünk:
a/hol volt a község határában ilyen pásztorszállás?
b.Négyszögletes volt-e, házalak-e?
c/kupalaku-e?
d/milyen volt a váza, fala, teteje? Volt-e ajtaja, milyen?
e/mekkora volt a mérete/magasság, hossz, szélesség, ajtómagasság/
f/milyen volt a berebdezése?
g/ha többen aludtak benne, hol aludt a számadó, hol a bojtár stb.
4. Volt-e pl. eső stb idejére alkalmi szállásuk és milyen?
/fa odva, lehajló fa, csutaszárból hevenyészve rakott kunyhó/.
5. Milyen tűzhelyük volt, amelyen főztek?
a/a szabad ég alatt kőből vagy téglából körülrakott szabad tűz
b/ vagy efelett meghajlitott ágon lógó bográcsféle?
c/a pásztorkunyhón belül szabad tűzhelyféle?
d/ egyéb:
6. Ismertek-e szállítható boglyaszerű pásztorkemencét, amelyet a pásztorok szállítottak tovább magukkal?
7. Milyen ételeket főztek a leggyakrabban, sütöttek a leggyakrabban maguknak a pásztorok a szabad ég alatt?
8. Milyen játékaik, hangszerei stb voltak a pásztorgyerekeknek?
Hogyan készültek?
9. Milyen növényeket, madártojásokat gyűjtöttek étkezésre?

10. Vadászatra/orvvadászat/, vadak, madarak elfogására milyen eszközöket használtak? Hogyan készültek ezek, mi volt a nevük?
- a/hurok
 - b/csapda/fa, vas/
 - c/orvvadászpuska
 - d/egyéb
11. Halfogásra milyen eszközöket használtak a pásztorok?
12. Hogyan készítették el ezeket az ételeket?
13. Milyen állatgyógyításhoz szükséges gyógyító eszközeik voltak?
/pl herélőkés, rühzsirtartó stb/.
14. Milyen pásztoréltre jellemző tárgy van még a községben, és kinél?
/nevet és pontos címet kérünk/

Pásztor élet Kaposmentén Kaposvári Múzeum kérdőíve

1. Élnek-e a körében régi pásztorok tagjai?
Elköltöztek, szívesenlik bevalkani, nem nyilatkoznak.
2. Emlékeznek-e arra, milyenek voltak a régi állatfajták?
Soványabbak, silajabbak, vékonyabbak, nagyobb szőrűek, hosszabbak, kömpüműveik, és a használatuk is kevesebb volt olyan nagyteljes marhák, mint a száradforvulón nem volt. A mangalica disznók is kisebbek voltak, zür és húshozam feladói volt mint a mai, és a juh fajták is vékony apróbbak és rövid sűrű gyapjas.
3. A pásztorok külső szállása milyen volt?
A nappali szállás kis sírverem alakú, a kinttanyázóké ugyan olyan nagyobb mérettel Bate'rákon Szabolcskán hegyaljánban partlovágással fétetős mindegyik padka priccse. A fétetős kitépriccse a verem alakú egysz. A fala vékony fonalas besározva. Az ajtó magasság 160.80 centim pole, és a priccse mellett földbevert asztalka, a lába söprítve.
4. Volt-e erődéjére alkalmi szállásuk?
Igen kényes szőcsintésár szőcs. leginkább verem kényes.
5. Milyen türelmük volt, amilyen fűtők?
Szabad tűz vagy földtégla, téglából körülrakva.
6. Ismertek-e szállítható boglyaszerű kemencét amelyet a pásztorok szállítottak tovább magukkal?
Igen, fűtők ezen a vidéken nem volt.
7. Milyen ételket fűtők leggyakrabban a pásztorok?
Leginkább leves felét krumpli gulyás, és tésztalevest és húst sütöttek lábakban, pogácsot, hűjjakrumplit hamuban.
8. Milyen játékok, hangszerei stb. voltak a pásztor gyerekeknek?
Síp, hangszerecs és sima, a játék ostor volt, és kis botlóska mert az állattartásban már csapdosták az állatokat.
9. Milyen növényeket, madártojásokat gyűjtöttek étkezésre?
Sóska, réti mérei, vadsaláta, vadgyümölcs, és fűszereket, vadkacsa tojásokat sütöttek fűtők.
10. Vadászatra (orrvadásra) vadak madarak elfogására milyen eszközöket használtak?

10. Pásztorkok ~~sz~~ vadászata és erék erközei.

11. Betanított pásztorkutya terelték a nyulat, és a lesen álló pásztor bottal dobta a nyulat rókaának borzának vascapdát vetett. Madarat hurokkal fogta vagy az ülő fészekből fogta ki. fogott és facsint fütyel hurok csapda nőhaló. stb. A lőszövből készült hurok ötre-vissza fonogatva nyulat és pörtytyöt is használt egyes pásztor

11. A halászatra tolt és merítő hálóit használt

12. Hogyan készítették el eréket az ételeket?

Leginkább krumplis levesféle mint egytál gyűjtőleves

13. Milyen állatgyógyításhoz szükséges gyógyító erközeik voltak?

Herélőkis rühmintartó fadóbor, küllancs kaparó fakén és a nyiltsebre étisöt is hintették. (nem paprikával)

14. Milyen pásztoréletre jellemző tárgy van meg a környben, és, kinnel és kinnel?

Faragott bot és ostorujjel, tüllök vagy verecskolomp csengő, Pásztor rokonoknál ütődoknál leginkább olyan gyűjtőknel. említkörnynek.

A pásztor életéről már az előbbi években adtam dolporatot, és újabb adatokkal nem szolgíthatok adatkörle hiányában

Gyelenics Sándor
már nyugolijas
Gombóvár 1973 V. 21.

A gyűjtés heze Nagybeki és vidéke